

Національна академія наук України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут історії України
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса
Інститут всесвітньої історії
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди
Інститут соціальної та політичної психології
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Інститут обдарованої дитини
Всеукраїнська газета «Освіта і суспільство»

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції*

«УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВІДНОВЛЕННЯ: ЗАВДАННЯ НАУКИ І ОСВІТИ В ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ»

17–19 травня 2023 року

*в межах Міжнародної виставки
«Сучасні заклади освіти»*

Київ
2023

УДК 001+1+304+37](477:4)"2022/..."(082)

У45

У45 Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 17–19 травня 2023 року) / Уклад.: Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. – 946 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників Всеукраїнської міжгалузевої «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави», у яких розкрито проблематику інноваційного розвитку українського суспільства, зокрема освіти та науки; післявоєнного відновлення на європейських цінностях демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності та верховенства права; розвитку обдарованих дітей і юні в умовах боротьби за незалежність і цілісність.

Тематика публікацій:

- ✓ інновація VS традиція: філософський, історіософський, історичний дискурс;
- ✓ Alter ego України після війни: соціальні і психологічні детермінанти розвитку;
- ✓ освіта у трансформаціях України: першочергові завдання;
- ✓ обдаровані діти й обдарованість: сьогодення і перспектива.

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 001+1+304+37](477:4)"2022/..."(082)

Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023

Филипович Л. О. Чи можуть і як українські релігієзнавці долучитися до європеїзації своєї держави.....	136
Хамітов Н. В. Відновлення і оновлення України: роль науковців і освітян у здобутті світоглядної суб'єктності.....	144
Чайка В. М., Шишак А. М. Діджиталізація початкової освіти: сутність та основні напрями ефективного забезпечення	156
Чижевський Б. Г., Онаць О. М., Попович Л. М. Особливості інтеграції сфери науки і освіти України до європейського простору	164
Чуніхіна С. Л. Як війна трансформує відносини влади і суспільства: аналіз результатів опитувань громадської думки в Україні у 2014–2023 рр.	175
Шамара С. О., Коротун Л. В., Солодовник М. Ю. Проблеми європеїзації державних освітніх програм: практичний аспект	185
Шевчук Т. С. Перемога як вікно можливостей для української літератури: success story VS естетики страждання	202
Частина II. ДОПОВІДІ СЕКЦІЙНИХ ЗАСІДАНЬ.....	206
Алексєєва Е. М. Інноваційне змістово-технологічне перезавантаження навчально-виховного процесу на засадах життєтворчої освітньої парадигми	206
Астапова-Вязьміна О. І. Інноваційні методи сучасної освіти та майбутнє наукової проблематики	211
Бабишина А. О. Еволюція свідомості як філософської категорії	213
Барабаш Л. М. Школа в умовах війни або лайфхаки освітнього менеджменту.....	215
Беценко Т. П. Використання проєктних технологій як інноваційного засобу в процесі вивчення історії української літературної мови у ЗВО педагогічного профілю.....	223
Биков В. О. Роль керівника дослідницьких проєктів Малої академії наук у розвитку навчально-пізнавальної компетентності обдарованих старшокласників.....	228
Богачевська І. В. Релігійна ідентичність українців: до і після війни	234
Богданець-Білоskalенко Н. І. ТанDEM-метод у контексті багатомовної освіти: європейський та український досвід.....	238
Бодренкова І. О., Шепеленко Т. В., Акімова М. Є. Ментальне здоров'я молоді та профілактика запобігання психічних розладів на заняттях фізичного виховання	240
Бойко С. М. Педагогічний менеджмент в інноваційній діяльності українських закладів освіти.....	247
Бондар Т. О. Резильєнтність та інструменти когнітивного розвитку як ресурс для освіти в умовах викликів.....	253
Бондаренко І. В. Значення основ гендерної парадигми для процесу європеїзації української науки та освіти	261

Чайка В. М.,
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету педагогіки і психології,
професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
chaikavm2704@gmail.com

Шишак А. М.,
аспірантка кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, andrianashyshak@tnpu.edu.ua

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті визначено сутність поняття «діджиталізація початкової освіти» як ланки діджиталізації освіти і процесу, який охоплює переведення інформації та комунікації у цій сфері в цифрову форму. Охарактеризовано основні напрями ефективного забезпечення діджиталізації початкової освіти: нормативно-правовий напрям, професійно-компетентнісний напрям, технічно-технологічний напрям та напрям суб'єктності здобувача початкової освіти.

Ключові слова: діджиталізація початкової освіти, молодші школярі, напрями ефективного забезпечення діджиталізації початкової освіти.

The article is defined the essence of the concept of «digitalization of primary education» as a link of the digitalization of education and the process that covers the transfer of information and communication in this field into digital form. The main directions of effective provision of digitization of primary education are characterized: normative and legal direction, professional and competence direction, technical and technological direction and direction of subjectivity of the student of primary education.

Key words: the digitalization of primary education, junior pupils, the directions of effective provision of digitalization of primary education.

Станом на сьогодні у повсякденному житті учні молодшого шкільного віку багато часу проводять за гаджетами. Це є логічним наслідком кількох причин: недостатня кількість «живого» спілкування з однолітками; наявність у кожного ще з дошкільного дитинства цифрового пристрою (смартфону, ноутбука, планшета тощо); яскравість діджитал-світу, порівнюючи з реальним, тощо. Тому для того, щоб заклад загальної середньої освіти був релевантним для цієї вікової аудиторії, слід упроваджувати активне використання цифрових засобів для їх навчання. Інакше кажучи, варто ефективно реалізовувати діджиталізацію початкової освіти.

Актуальним процес впровадження діджиталізації освіти є також, по-перше, через узгодження системи освіти України із стандартами зарубіжних країн та, по-друге, через потребу часто застосовувати дистанційне та комбіноване (онлайн-офлайн) навчання спочатку у зв'язку із пандемією COVID-19, а тепер – із воєнним станом, зумовленим нападом росії на Україну [13, с. 33–34].

Зазначена проблема аспектно відображена у наукових працях О. Бойко, В. Стеганцевої, О. Шпарик та ін.

Мета дослідження – визначити сутність та основні напрями ефективного забезпечення діджиталізації освітнього процесу в початковій школі.

Діджиталізація початкової освіти є невід'ємним складником загалом діджиталізації освіти. Говорячи про діджиталізацію початкової освіти, маємо на увазі цифрову трансформацію освітнього процесу у школі I ступеня ЗЗСО. Діджиталізація освіти – це «процес переведення інформації та комунікації у сфері освіти в цифрову форму» [12, с. 35]. Протрактуємо окреслене твердження.

Як зазначено в Академічному тлумачному словнику, процес – це «послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чого-небудь» [9, с. 343]. Діджиталізація освіти, зокрема початкової, є процесом, оскільки передбачає зміни під час організації та провадження навчання здобувачів відповідно до визначених алгоритмічних кроків.

Акцентуючи увагу на термінах «інформація» та «комунікація» та їх «цифрової форми», можна зробити висновок, що в основі змісту діджиталізації початкової освіти є саме ці три поняття.

Цифрова форма передбачає різні види роботи з інформацією та здійснення комунікації за допомогою засобів ІКТ. Власне аспект змін зумовлений переведенням інформації та комунікації у діджитал-форму: створення цифрового контенту (фото, відео, аудіо, текстів) та взаємодія з ним (поширення чи обмін, редагування, форматування, збереження, видалення тощо) якраз відрізняє організацію освітнього процесу у початковій школі до і після початку цифрової трансформації. Однак, слід зауважити, що елементи діджиталізації у першій ланці ЗЗСО розпочалися ще до поширення самого терміна: із появою комп'ютерів та популяризацією мережі «Інтернет» прогресивні педагоги застосовували їх можливості в освітньому процесі. На елементарному рівні – це демонстрування пізнавальних мультфільмів, зображень та аудіофрагментів, необхідних для навчання.

Інформація, перетворення якої у цифровий формат здійснено, називається цифровою інформацією. У Законі України «Про авторське право і суміжні права» запропоновано визначення терміна «цифрова інформація» як «аудіовізуальні

твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп'ютерні програми, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення, що знаходяться в електронній (цифровій) формі, придатній для зчитування і відтворення комп'ютером, які можуть існувати і (або) зберігатися у формі одного або декількох файлів (частин файлів), записів у базі даних на зберігаючих пристроях комп'ютерів, серверів тощо у мережі Інтернет, а також програми (передачі) організацій мовлення, що ретранслюються з використанням мережі Інтернет» [7]. Здійснивши узагальнення основних характеристик, стверджуємо, що цифрова інформація – це «інформація, створення, зберігання, передавання і опрацювання якої здійснюється засобами інформаційно-комунікаційних технологій» [12, с. 36].

Комунікація у цифровій формі є синонімом до понять «віртуальна комунікація» та «онлайн-комунікація». Вона є особливою формою комунікації, реалізуючи яку «комуніканти спілкуються між собою на певній відстані за допомогою електронних сторінок чи певних програм» [1, с. 421]. Розуміючи комунікацію як обмін інформацією, робимо висновок про нерозривність та взаємозалежність цих понять. Онлайн передавати та отримувати інформацію можна синхронно (використовуючи інструменти відеоконференцій, аудіозв'язку за допомогою смартфона, «миттєві» повідомлення) та асинхронно (через записи у блогах, на форумах, повідомлення на електронній пошті, дописи чи коментарі у соціальних мережах). По суті, навіть ознайомлення із новинами є аспектом онлайн-комунікації: запропонований автором і розміщений на діджитал-платформах текст спрямований на сприйняття читачем, однак, зрозуміло, тоді реалізується монологічна форма спілкування, а не діалогічна чи полілогічна. Наприклад, новини освітньої сфери, зокрема й ті, що пов'язані з діджиталізацією освітнього процесу, Міністерство освіти і науки України оприлюднює на власному офіційному сайті (<https://mon.gov.ua/ua>), де у вільному доступі кожен може з ними ознайомитися та надіслати власні фідбеки на зазначену е-пошту. Також там розміщують накази, методичні рекомендації, концепції, інноваційні продукти та ін., що забезпечує процес цифрової трансформації освітньої та наукової сфер. У початковій школі педагог взаємодіє зі здобувачами здебільшого у комбінованому форматі: застосовуючи інструменти реального та цифрового спілкування. Аналогічно комунікація відбувається між молодшими школярами, педагогічними кадрами, адміністрацією закладу освіти, керівниками і працівниками освітніх інституцій різних рівнів по горизонталі та ієрархії підпорядкувань. Таким чином, акт переведення комунікації у цифрову форму є актуальним та здійснюється паралельно.

Отже, діджиталізація початкової освіти є ланкою діджиталізації освіти і процесом, який охоплює переведення інформації та комунікації у цій сфері в цифрову форму.

Діджиталізація впливає на формування у здобувачів освіти цифрової (інформаційно-цифрової чи інформаційно-комунікаційної) компетентності. В. Стеганцева трактує її як «набуття учнем на базовому рівні здатність до конструктивної і відповідальної соціальної взаємодії, спілкування з дорослими і однолітками, до особистісного розвитку на основі набуття й актуалізації знань, умінь і навичок інформаційних і цифрових технологій, до високої поведінкової мотивації і мережевої етики в умовах шкільного цифрового середовища» [10, с. 30]. Ці два процеси (цифрової трансформації та формування компетентності) є тісно взаємопов'язаними. Забезпечуючи відображення галузевої інформації у цифровому форматі та створення умов для спілкування онлайн, педагог як організатор навчання сприяє становленню у молодших школярів інформаційно-цифрових знань, умінь, навичок, ставлень, досвіду діяльності тощо. Водночас, тільки володіючи базисами інформаційно-цифрової компетентності, учні початкової школи можуть бути суб'єктами діджиталізації початкової освіти.

Зазначені аспекти взаємозв'язку зумовлюють необхідність розглянути Рамку цифрової компетентності для громадян України «DigCompUA for Citizens 2.1». Сферами цифрової компетентності є такі: «Основи комп'ютерної грамотності», «Інформаційна грамотність, уміння працювати з даними», «Створення цифрового контенту», «Комунікація та взаємодія у цифровому суспільстві», «Безпека в цифровому середовищі», «Розв'язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя» [6]. Окрім цього, кожна із цих сфер містить по п'ять конкретних назв компетентностей, що характеризуються відповідними дескрипторами. Окреслені утворення на базовому рівні слід розвивати у здобувачів початкової освіти. Так, цьому сприятимуть: «створення необхідної нормативно-правової бази, врахування вікових особливостей молодших школярів, використання та створення діджитал-контенту під час організації освітнього процесу, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, переведення документації у цифровий формат, використання електронних освітніх ресурсів, забезпечення закладів освіти цифровими засобами», що якраз і є особливостями ефективного впровадження діджиталізації початкової освіти [11, с. 86].

Розробивши Проєкт Концептуально-референтної Рамки цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників, Міністерство цифрової трансформації України окреслило п'ять сфер їхньої цифрової

компетентності, серед яких – «Цифрова грамотність», «Професійна залученість», «Цифрові освітні ресурси», «Навчальна діяльність» та «Сприяння формуванню та розвитку інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти» [5, с. 18]. Компоненти цих сфер передбачають всебічне становлення педагога в галузі інформаційно-цифрової компетентності. Однак останній пункт передбачає також спрямованість на здобувачів освіти, оскільки охоплює: «Формування та розвиток інформаційної та медіаграмотності учнів/студентів», «Формування та розвиток компетентності здобувачів освіти створювати цифровий контент», «Навчання учнів/студентів ефективній комунікації, взаємодії та співпраці у цифровому середовищі», «Формування цифрової культури, цифрової безпеки та кібергігієни учнів/студентів», «Сприяння формуванню компетентності розв’язання проблем в цифровому середовищі в учнів/студентів» [5, с. 19]. Отож, щоб успішно реалізовувати п’яту сферу цифрової компетентності педагогів, варто створити у закладі загальної середньої освіти такі умови, за яких не тільки вчитель, а й сам здобувач освіти буде суб’єктом діджиталізації освітнього процесу, водночас перебуваючи під впливом педагога, здійснюючи позитивний освітній вплив на навколишніх (однокласників та вчителя) та на самого себе. Також зауважимо, що для того, щоб учень початкової школи реалізовував функцію суб’єкта освітнього процесу, зокрема і під час цифрової трансформації освіти, він повинен володіти вмінням вчитися, розгорнутою рефлексією та стійкими мотивами навчання [3].

Сутність діджиталізації освіти, зокрема початкової, відображена також у Проєкті Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року та передбачає «створення єдиного цифрового середовища, яке об’єднує всіх суб’єктів освітньої та наукової діяльності, що забезпечує простір для комунікації та обміну даними, значно зменшить бюрократичне навантаження системи освіти і науки та спростить управлінські процеси, які відбуваються в них» [8, с. 2–3]. Цифрова трансформація (що є синонімом терміна «діджиталізація») освіти і науки України покликана реалізувати мету: використовувати цифрові технології докорінного перетворення процесів у системі освіти і науки щодо їх спрощення, автоматизації та зручності для користувачів. Для цього слід діяти у двох напрямках: «Ефективне використання цифрових технологій в освітньому процесі» та «Оптимізація процесів управління, регулювання та моніторингу» [8, с. 3].

Щоб забезпечити реалізацію першого напрямку діджиталізації освіти, необхідно організувати доступне та сучасне цифрове освітнє середовище, мати у штаті працівників, які компетентні у сфері ІКТ, реалізовувати релевантний

вимогам цифровізації зміст освіти. Умовами успіху другого напрямку цифрової трансформації освіти і науки є забезпечення прозорості, зручності та ефективності освітніх послуг та процесів, доступності та достовірності даних у сферах освіти і науки. Проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року конкретизує стратегічні цілі операційними та пропонує шляхи та способи ефективного реалізації діджиталізації освіти [8, с. 3–7].

Якість організації діджиталізації початкової освіти прямо залежить від змісту державних документів, які регулюють усі трансформаційні процеси цієї ланки ЗЗСО. Одним із них є Державний стандарт початкової освіти. У переліку 11 ключових компетентностей є інформаційно-комунікаційна, яка «передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях» [2]. Хоч в основному її елементи конкретизовано у Додатку 7 до Державного стандарту «Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з інформатичної освітньої галузі», все ж розуміємо, що міжпредметність як основна характеристика ключових компетентностей зумовлює поширення необхідності її формування під час вивчення усіх освітніх галузей початкової освіти [2].

У Концептуальних засадах реформування середньої школи «Нова українська школа» у Канві розвитку учня серед 10 ключових компетентностей визначено інформаційно-цифрову. Її зміст пояснюють як «впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; «інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці»; «розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [4, с. 11–13].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що основними напрямками ефективного забезпечення діджиталізації початкової освіти є такі:

– нормативно-правовий напрям, який передбачає функціонування механізмів державного впливу на трансформаційні процеси у цій сфері. Деякі з документів (Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників та Концепція цифрової трансформації освіти і науки України на період до 2026 року) ще не ухвалені на державному рівні, оскільки на перебіг їх громадського обговорення, імовірно, впливає війна, однак основні тези, подані у них, є актуальними та заслуговують на затвердження на офіційному рівні;

– професійно-компетентнісний напрям, що охоплює наявність та підготовку фахівців початкової освіти, які на достатньому та високому рівні володіють інформаційно-цифровою компетентністю, методичною здатністю її формування в молодших школярів та створення діджиталізованого освітнього середовища, а також удосконалення їх професійної компетентності в системі підвищення кваліфікації та самоосвіти;

– технічно-технологічний напрям, сутність якого полягає у забезпеченні закладів загальної середньої освіти засобами ІКТ для планування та організації освітнього процесу, доступу до якісного освітнього контенту та електронних систем документообігу тощо, а також виокремлення послідовностей операцій з цифровими пристроями та програмами як шляхів оптимізації та діджиталізації освітнього процесу початкової школи. Сюди ж належить наявність у молодших школярів особистих гаджетів і сформованих алгоритмів роботи з ними;

– напрям суб'єктності здобувача початкової освіти, який передбачає формування здатності молодшого школяра бути активним учасником освітніх впливів у таких взаємодіях: «вчитель-учень», «учень–вчитель», «учень–інший учень», «учень–учні», «учні–учень», «учень–сам учень», використовуючи цифрові засоби як агенти зв'язку і ґрунтуючись на елементах власної інформаційно-цифрової компетентності; сформованість у нього вміння самостійно оволодівати інформаційно-цифровими знаннями, уміннями, навичками та компетентністю загалом, вміння рефлексувати щодо власних новоутворень та дій і свідомих прагнень та засвоєння мотивів взаємодіяти з цифровою інформацією та комунікувати онлайн в умовах освітнього процесу школи I ступеня ЗЗСО.

Таким чином, діджиталізація початкової освіти – це ланка діджиталізації освіти і процес, який охоплює переведення інформації та комунікації у цій сфері в цифрову форму. Її сутність корелює із змістом основних термінів самого визначення («процес», «зміни», «інформація», «комунікація», «цифрова форма»). Основними напрямками ефективного забезпечення діджиталізації початкової освіти є такі: нормативно-правовий напрям, професійно-компетентнісний напрям, технічно-технологічний напрям та напрям суб'єктності здобувача початкової освіти. Саме комплексна реалізація зазначених напрямів сприятиме якісній цифровій трансформації освітньої сфери, зокрема школи I ступеня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. Ю. Віртуальна комунікація як педагогічна проблема. The 7 th International scientific and practical conference “Modern research in world science”. (Lviv, Ukraine, October 2–4, 2022). Lviv : SPC “Sci-conf. com. ua”, 2022. Pp. 420–426.

2. Державний стандарт початкової освіти. Київ, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
3. Кодлюк Я. П. Суб'єктність молодшого школяра в навчальній діяльності. Початкова школа. 2013. № 1. С. 6–9.
4. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників: проєкт / М-во цифрової трансформації України. 2021. 70 с. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2629-frame_pedagogical.pdf (дата звернення: 08.05.2023).
6. Опис Рамки цифрової компетентності для громадян України. DigCompUA for Citizens 2.1 / М-во цифрової трансформації України. 2021. 56 с. URL: <http://surl.li/vnsm> (дата звернення: 08.05.2023).
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 15 липня 2021 року № 1667-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM056045> (дата звернення: 06.05.2023).
8. Проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки України на період до 2026 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/05/25/tsifrovizatsiigromadskeobgovorennya.docx> (дата звернення: 08.05.2023).
9. Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 8 : Природа-Ряхтливий / ред. тому: В. О. Винник та ін. 1977. 927 с. URL: <http://sum.in.ua/s/proces> (дата звернення: 09.05.2023).
10. Стеганцева В. В. Формування інформаційно-цифрової компетентності молодшого школяра в контексті його кіберсоціалізації. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2022. № 1 (23). С. 30–39.
11. Шишак А. М., Чайка В. М. Діджиталізація початкової освіти: особливості впровадження. Наука, освіта, суспільство очима молодих : збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Рівне, 17 травня 2022 р.). Рівне : Рівненський держ. гуманіт. ун-т, 2022. С. 85–86.
12. Шишак А. Формування навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи в процесі роботи з цифровою інформацією. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. № 2. С. 34–41.
13. Шпарик О. Цифрова трансформація середньої освіти: спільні стратегічні вектори США та країн ЄС. Український педагогічний журнал. 2022. № 3. С. 33–43. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732700/1/document.pdf> (дата звернення: 09.05.2023)

Наукове видання

**УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВІДНОВЛЕННЯ:
ЗАВДАННЯ НАУКИ І ОСВІТИ
В ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції
17–19 травня 2023 року

Матеріали надруковані в авторській редакції.
За достовірність фактів, посилань, стилістичне та орфографічне
оформлення відповідальність несуть автори публікацій

Укладачі:

Ткаченко Л. І., Шульга В. М.

Підписано до опублікування: 7 червня 2023 року

Умов.-друк. арк. 54,99. Електронне видання.

Зам. № 0106

Видавництво Інститут обдарованої дитини НАПН України

вул. Січових Стрільців, 52-Д, м. Київ, 04053

тел./факс.: (044) 481-27-27

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія

ДК № 6081 від 14.03.2018 р.